

and the development of market relations in the sphere of education; the emergence of education as a key factor for overcoming the underdevelopment of most of mankind in the post-industrial development; review the role of the state in education; the transition from the concept of functional training to the concept of personality development; the development of lifelong learning. Adult education; integration of education.

Key words: *social, education, revolution in education, globalization, information society.*

УДК 316.42:17.01

*I. I. Чхеайло, кандидат філософських наук, доцент;
А. А. Чхеайло, кандидат філософських наук*

ІНФОРМАЦІЙНА ЕТИКА ЯК МОРАЛЬНА РЕГУЛЯЦІЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Здійснено етичний аналіз ситуації, сформованої навколо сучасної фази розвитку техногенної цивілізації, значним здобутком якої є інформаційне суспільство. Встановлено природу моральної кризи сучасного інформаційного суспільства. Здійснено цілісний аналіз інформаційної етики в контексті змін у сучасному суспільстві. Вказано на подальший розвиток інформаційної етики як сучасного напрямку етичної думки і типу моральної регуляції сучасного суспільства.

Ключові слова: *інформаційне суспільство, техногенна цивілізація, інформаційна етика, глобальна етика, інформаційно-етична теорія, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ).*

Актуальність дослідження. Досягнення сучасної науки і техніки є настільки очевидними та безперечними, що на Міжнародному конгресі ЮНЕСКО з питань технічної та професійної освіти ХХІ століття було принципово назване «ерою знань, інформації та комунікації». Таким чином, були визначені глобальні ціннісні вектори розвитку сучасної цивілізації.

Більшість авторитетних дослідників характеризує сучасну фазу існування людства в термінах «принципово нового фактора світової історії». На думку К. Ясперса, одного з найбільш відомих філософів ХХ ст., лише в масштабі світової історії стає зрозумілим, які глибокі зміни, підготовлені протягом

двох останніх століть, відбулися в наш час; зміни, які за своїми наслідками незрівнянні ні з чим, що нам відомо з історії минулих п'яти тисячоліть.

При безсумнівних успіхах сучасної техніки, що досягла найбільш вражаючих результатів у галузі інформаційних технологій, у середовищі філософського співтовариства росте непідробна тривога у зв'язку з моральними небезпеками людському існуванню, які є наслідком науково-технічного розвитку. Свою заклопотаність сьогодні виражають не тільки професійні філософи-етики, але й представники гуманітарної та технічної інтелігенції, політичні і громадські діячі, взагалі, всі мислячі, небайдужі люди.

Серед західноєвропейських мислителів серйозно заговорили про духовні проблеми людини, пов'язані з розвитком техніки, Х. Ортега-і-Гассет, Й. Хейзинга, К. Ясперс, М. Хайдеггер, Г. Йонас та ін. Утворився єдиний концептуальний простір думки, в якому виникає новий комплекс проблем, пов'язаних з відношенням техніки до людини та людини до техніки, що вимагає етичного осмислення та етичних рішень. Не випадково такі галузі філософського знання, як прикладна і професійна етика, стали найбільш популярними та поширеними в ХХ ст.

Однак навряд чи можна радіти успіхам на ниві прикладної етики та будувати оптимістичні прогнози щодо її можливостей вирішувати ті найглибші моральні проблеми людини, які виникають у результаті новітніх інформаційно-технологічних викликів людині. Ріст інформаційної насиченості життя сучасного суспільства обернено пропорційний його духовно-моральному змісту. Так, Ж. Еллюль, прагнучи до гуманізації техніки та влади, говорить, що інформатика, яка зростається із бюрократичною владою, застигне незламною брилою, а це є історичний глухий кут людства [1].

Це створює прецедент етичного аналізу сформованої ситуації навколо сучасної фази розвитку технічної цивілізації та інформаційного суспільства, що є самим значним плодом цього розвитку. Очевидно, що в сучасній ситуації необхідним є як подальший розвиток прикладної, зокрема інформаційної, етики, так і пошук нових шляхів і підходів до розуміння сутності процесів, що відбуваються, які змогли б збагатити й саму інформаційну етику, і що найважливіше, допомогти сучасній людині інформаційного суспільства адекватно усвідомити свою буттєву ситуацію. Цьому може сприяти поглиблення філософсько-аналітичної критики інформаційного суспільства, у результаті якого має бути вироблений новий погляд на сутність сучасної техніки, позбавлений як оптимістичних крайнощів, так і завищених побоювань — технофобії.

Ступінь вивченості проблеми. Існуючу літературу з цієї проблематики можна класифікувати в такий спосіб:

1. Аксіологічні основи сучасного інформаційного суспільства спрямовують до класичної традиції філософії техніки. До найбільш значущих імен у цій сфері варто віднести М. Хайдеггера, К. Ясперса, Л. Мемфорда, Х. Склимофські, Ж. Еллюля та ін. Саме цим мислителям належать фундаментальні розробки змісту і сутності техніки, про взаємини техніки й природи, про буттєву долю людини у світі техніки.

2. Дослідження інформаційного суспільства в контексті постіндустріальної цивілізації має широкомасштабний і об'ємний характер. Класичними роботами цього напрямку можна назвати такі: М. Кастельс «Інформаційна епоха: економіка, суспільство і культура», Е. Тоффлер «Третя хвиля», П. Дракер «Посткапіталістичне суспільство», Д. Белл «Прийдешнє постіндустріальне суспільство. Досвід соціального прогнозування», Т. Стоуньєр «Інформаційне багатство: профіль постіндустріальної економіки», Й. Масуда «Інформаційне суспільство як постіндустріальне суспільство». Загальним тут є визнання прогресивної ролі теоретичних знань, інформації та послуг у розвитку сучасного суспільства.

3. Сучасні дослідження Н. Вінера, Х. Горніак, Л. Флоріді в галузі інформаційної етики присвячені вивченню та осмисленню різних її сторін та створенню на цій основі інформаційно-етичних теорій.

Об'єкт дослідження: етика.

Предмет дослідження: інформаційна етика.

Мета статті — цілісний аналіз інформаційної етики в контексті змін у сучасному суспільстві.

Відповідно до поставленої мети вирішуються такі **завдання**:

– виявлення природи моральної кризи сучасного інформаційного суспільства;

– визначення інформаційної етики як сучасного напрямку етичної думки і типу моральної регуляції сучасного суспільства.

Виклад основного матеріалу. У різні періоди існування людського суспільства на перший план висувалися різні цінності як матеріального, так і духовного плану. Філософська антропологія та етика говорять про наявність єдиного субстанційного ядра людської культури, що відповідає єдності людської природи. Незважаючи на це можна з повним правом сказати, що ціннісні переваги сучасної людини істотно змінилися у порівнянні з попередніми епохами.

Усе більша кількість авторитетних дослідників говорять про інформаційну революцію як про новий цивілізаційний устрій якісно нової цивілізаційної стадії розвитку людства. П. Слотердайк у своїй книзі «Критика цинічного розуму» не без підстав говорить про те, що mass media завдають смертельного удару класичній метафізиці, оскільки мають здатність онто-

логічно реорганізувати дійсність — як дійсність у наших головах. Ця нова «безсуб'єктна», «децентрована» онтологія виявляється домінуючою, конфронтуючою з колишньою «онтологією цілісності» [2].

Про таку радикальну ситуацію свідчать як численні філософські праці сучасних дослідників, так і програмні політичні документи. Зокрема, в Окінавській хартії глобального інформаційного суспільства, прийнятій лідерами «вісімки», йдеться, що «інформаційно-комунікаційні технології (КТ) є одними з найбільш важливих факторів, що впливають на формування суспільства XXI століття» [3].

Можна з повним правом погодитися з такою оцінкою значущості інформаційних технологій для сучасного розвитку суспільства. Багато в чому це обумовлено логікою розвитку західної цивілізації. Минулі суспільні системи радикально відрізнялися від сучасних, оскільки соціальний розвиток зробив гігантський стрибок за невеликий проміжок часу. К. Поппер у книзі «Відкрите суспільство і його вороги» засвідчив ці зміни, які, як він говорить, буквально відбулися на його очах. Що суспільство, яким його знав Маркс, зазнало величезних та воістину чудесних перетворень... Ці перетворення невідомі тим, хто з ними не зіштовхувався... під впливом «епідеміологічного» росту технологічних нововведень відбулася справжня революція [4].

Ця революція привела до того, що інформація стала основною категорією у тлумаченні сутності соціальних процесів. Інформація перетворюється в «глобальний невичерпний ресурс людства», що має планетарний характер. Ринок інформаційних технологій виявився здатним впливати на глобальну трансформацію соціального буття, проникаючи навіть у ті сфери життя, які традиційно вважалися дотичними до духовної сфери. У цьому сенсі процес інформатизації суспільства набуває вже стратегічного характеру, оскільки знання та інформація стають на сьогодні одним з основних ресурсів держави і суспільства, ресурсом соціально-економічного, технологічного і культурного розвитку. Від інформаційних технологій залежить безпосередньо нормальне функціонування соціального життя.

Так, говорять про інформаційне суспільство в умовах, коли інформаційне суспільство вже стало очевидністю. Однак деякі проникливі теоретики ще у 80-ті рр. минулого століття говорили про інформаційне суспільство як про факт соціального буття, що відбувся. Наприклад, Д. Нейсбіт стверджував, що інформаційне суспільство — це економічна реальність, а не уявна абстракція [5]. Р. Коен у 1980 р. на симпозіумі ЮНЕСКО, присвяченому технічному прогресу і його соціальним наслідкам, говорив, що інформаційна техніка йде все далі вперед, здобуваючи все нові можливості, все більшу ємність програмування, стаючи все більше швидкодіючою і компактною,

проникаючи в усі сфери виробництва та розподілу, піддаючи своєму впливу науки про суспільство і природу, перетворюючи весь хід наукового пізнання від космічних досліджень до розрахунку роботи супермаркетів, забезпечуючи сучасність рішень у всіх найскладніших видах планування економіки від національних до міжнародних масштабів у роботі лотерейних комісій і податкових контор [6].

Книги американського соціолога Д. Белла «Прийдешнє постіндустріальне суспільство. Досвід соціального прогнозування», «Культурні протиріччя капіталізму» стали істотним поштовхом для подальшого розвитку ідей глобального інформаційного суспільства. У цих роботах історія людського суспільства поділяється на три основні стадії: аграрну, індустріальну й постіндустріальну. Істотною рисою постіндустріальної стадії є, на думку Д. Белла, перехід від виробництва речей до розвитку виробництва послуг, пов'язаних з освітою, охороною здоров'я, дослідженнями й управлінням. Він пише, що постіндустріальне суспільство, оскільки воно зосереджує увагу на послугах — людських, професійних і технологічних — є грою між людьми. У такому суспільстві вирішальний характер здобувають знання та інформація [7].

Японський учений Й. Масуда, автор книги «Інформаційне суспільство як постіндустріальне суспільство», вважає, що комп'ютерна технологія стане фундаментом нового суспільства. Це має привести до радикальних соціальних змін, таких як безкласове та безконфліктне суспільство, та до нового вигляду інтелектуальної праці, продукція якої буде акумулюватися та поширюватися за допомогою нових телекомунікаційних технологій [8].

У становленні інформаційного суспільства можна виділити такі періоди: протоінформаційний (30–50 рр. XX ст.); проектний період (60–90 рр. XX ст.); критичний період (межа XX–XXI ст.).

Ця періодизація вказує на те, що світ перебуває на початковому етапі інформаційного суспільства, і тому характеризується в термінах непроясування і неочевидності ідеалів і цілей, адекватних інформаційному суспільству, що формується. Сам же термін «інформаційне суспільство» характеризує цивілізаційний стан становлення, переходу від індустріального типу етапу розвитку до нової соціокультурної, політико-економічної реальності, маркерами якої є теоретичні знання, інформація та високорозвинена сфера послуг.

Інформаційна картина світу із властивими їй ціннісними установками радикально відрізняється від картини світу традиційної моралі. Більше того, основні духовно-моральні кризові процеси, що відбуваються в сучасній цивілізації, пов'язані саме з гіпертрофованим технічним розвитком людства, і далеко не в останню чергу з неконтрольним і хаотичним ростом інфор-

мації в сучасному суспільстві. Можна сказати, що стало аксіоматичним таке положення: сучасна моральна ситуація склалася як наслідок дистанції, що збільшується, між науково-технічним прогресом і моральним.

Сучасність кидає виклик не тільки традиційним моральним інститутам культури, вона кидає виклик самій раціональності, раціоналістичному світогляду, що переживає зараз важкі часи: парадокси сучасної цивілізації, що зв'язує як свої життєві надії, так і побоювання із прогресом науки і техніки, суперечливість цілей і цінностей цієї цивілізації, виявлення нерозумності наслідків тієї діяльності, що, здавалося б, цілком контролюється розумом, зубожіння духовного буття на тлі гігантського росту інформації, нарешті, реальність безславної катастрофи всемогутнього людства, що донедавна думало про себе, як про безсмертне.

Бідність духовного буття на тлі гігантського росту інформації, свідчить про те, що інформаційне суспільство не є безпроблемною і позитивною реальністю, про яку говорять його апологети, а розкриває новий рівень моральних глухих кутів і протиріч, яких не знали попередні епохи.

Нагальні питання реалізації стратегії розвитку інформаційного суспільства, вироблення відповідної політики у даній сфері вимагають глибокого осмислення етичних наслідків використання інформаційних технологій. Тому формування інформаційної етики як прикладної науки – складне динамічне поле досліджень, що охоплює цінності, політику, різноманітні концепції в контексті зростання технологій сучасного суспільства.

Аналіз інформаційно-етичних проблем, що виникають при використанні технологій у галузі штучного інтелекту, генної інженерії, клонування і нанотехнологій, підтвердив зростаючу роль інформаційної етики, що спрямована на попередження негативних наслідків застосування інформаційних технологій.

Витоки виникнення нової етики інформаційного суспільства сягають кінця 40-х рр. минулого століття, коли видатний американський математик і філософ, основоположник кібернетики і штучного інтелекту Н. Вінер чітко заговорив про те, що інтеграція в суспільство винайденої обчислювально-інформаційної технології приведе до кардинальних змін — до «другої індустріальної революції» — «автоматизованого століття», яке вплине на всі сфери життя людини. Знадобляться десятки років постійних зусиль для формування й утвердження осмисленої системи цінностей нового суспільства [9].

В основу такого суспільства Вінер поклав «величні принципи справедливості», відповідно до яких кожен член суспільства повинен регулювати свої дії. Спираючись на те, що в будь-якому суспільстві функціонують загальноприйняті правила, принципи і закони, що регулюють поведінку людини, Вінер

як свою методологію пропонує синтезувати цей загальноприйнятий кодекс правил суспільства з великими принципами справедливості, що слугуватиме добрим початком для вирішення будь-якого інформаційно-етичного питання.

У 1995 р. Х. Горніак-Косіковська у презентації «Комп'ютерна революція і проблеми глобальної етики» аргументовано довела, що комп'ютерна етика з часом розгортається в глобальну етику, що може бути застосовано до кожної культури на Землі. А отже, регіональні етичні теорії, такі як утилітаризм чи кантівська система, що походять із «місцевих» теорій і традицій, недостатні для вирішення етичних ситуацій інформаційного суспільства, що формується. К. Горніак не формує власної теорії інформаційної етики, але прогнозує появу такої теорії в світлі глобальної природи Інтернету і етичних діалогів світових культур [10].

Сучасний італійський філософ Л. Флоріді, один із найбільш впливових мислителів у галузі філософії техніки і етики, розробляє свою інформаційно-етичну теорію, за якою існуюча етика в цілому має бути розширена, щоб включити набагато більше, ніж просто людей, їх дії, наміри і характери. З іншого боку, інформаційно-етична теорія відрізняється від традиційних тим, що вона покликана не замінити їх, а скоріше доповнити етичними концепціями і поглядами, що здатні розглядати етичні ситуації сучасного інформаційного суспільства [11].

Відповідно до інформаційно-етичної теорії все існуюче є інформаційними об'єктами або процесами, що у своїй сукупності складають всесвіт як цілісний організм – «інфосферу». Об'єкти і процеси інфосфери можуть бути зруйновані і навіть знищені в силу якихось змін структури даних або характеристик – «ентропія». У цьому значенні «ентропія» — це зло, яке має бути усунене або мінімізоване.

Флоріді пропонує чотири основні шляхи: 1) ентропію не можна створювати в інфосфері; 2) ентропія має бути попереджена; 3) ентропія має бути видалена з інфосфери; 4) розвиток інформаційних об'єктів та інфосфери в цілому повинен відбуватися шляхом збереження, культивування і збагачення їх якостей.

Головна мета інформаційної етики, за Флоріді, полягає в оцінці обов'язку раціонального індивіда в термінах інформаційної сфери. Питання всіх видів нормативної етики «Що я повинен робити?» або «Ким я повинен бути?» замінюються тут питанням «Що слід поважати і покращувати?». Інформаційна етика позбавлена онтоцентричності, орієнтована на об'єкт, коли найбільш прості, очевидні, визнані всіма людьми істини моралі піднімаються на рівень вищих і кінцевих цілей [12].

Отже, сьогодні на наших очах формується нова соціально-філософська галузь досліджень – інформаційна етика як напрям етичної думки, що охоп-

лює питання генерації, трансляції, обробки, збереження і споживання інформації, вплив інформаційних потоків на соціальне життя і діяльність соціальних інститутів.

Як сучасна соціальна етика інформаційна етика займається проблемами нових технологій, що входять у наше життя, досліджує їх руйнівний та конструктивний потенціал.

Будь-яка етика ставить питання щодо технологій свого суспільства. Інформаційна етика займає особливе місце, бо вона досліджує пласт технологій, що стосуються формування суб'єктивності й самості індивіда, способів соціальної комунікації і культури. Інформаційна етика є етикою соціальних уявлень, норм і очікувань, які кристалізувалися в інформаційному суспільстві на основі нових засобів комунікації і цифрових технологій. Нові технології стимулюють поглиблення кризи відносин людини і природи, кризу глобального переформатування людської цивілізації, кризу традиційних інститутів влади, трансформацію інституту сім'ї, проблему маніпуляції суспільною свідомістю тощо.

Запропоноване французькими постструктуралістами поняття «симулякр» означає реальність, що не має онтологічного еквівалента. У цьому сенсі багато явищ нашого життя мають подібну симптоматику. Любов, депресія, устремління, кар'єра — все, що керує нашою поведінкою, вчинками, але не має предметного втілення. Нова медіа-візуальність (Інтернет, Фейсбук, цифрове телебачення) допомагає нам здійснити опредметнення наших уявлень. Вона надає нашій свідомості досвіду, який не притаманний нашому власному життю. Людина занурена в інформацію і не може дистанціюватися від неї або поставити під сумнів. Завдання інформаційної етики оптимізувати цю інформацію, адаптувати техногенну цивілізацію до природи людини або модифікувати звичний етос відповідно до змін, що відбуваються. Етика стає інструментом контролю, рефлексії, слугує таким собі захисним екраном від загроз, пов'язаних із соціальними інноваціями, до яких людина ще не готова.

Таким чином, науково-філософське обґрунтування інформаційної етики дає можливість зробити такі *висновки*.

1. Одне з головних протиріч сучасної технічної цивілізації полягає у зіткненні двох факторів: з одного боку, очевидна незворотність і неминучість технічного розвитку; з іншого, також очевидне поглиблення духовно-моральної кризи, що самим безпосереднім чином пов'язана з технічним розвитком, але не може бути вирішена за його рахунок. При цьому непродуктивно виявляється абсолютизація ролі духовної субстанції, спроби вирішити духовну кризу духовними ж, відірваними від матеріально-технічної сторони засобами. Ця моральна антиномія може бути адекватно усві-

домлена лише в контексті етичної рефлексії над сутністю техніки й сутністю людської духовності.

2. Вищою фазою технологічного розвитку цивілізації є інформаційне суспільство. Це реальність особливого роду, що, будучи за своєю природою, природно-соціальною, водночас має якісно інші параметри порівняно з традиційними соціальними устроями. Якщо в традиційних суспільствах правомірно було говорити в термінах «людина — природа», «людина — середовище», «природа — техніка», що підкреслювало наявність двох онтологічних структур світобудови – рукотворного і нерукотворного світу, то в сучасному суспільстві влада інформаційних технологій настільки всеосяжна і велика, що людське буття втрачає свою автономність.

3. Інформаційна етика як прикладна етика не протистоїть традиційним етичним цінностям. Вона займається аналізом соціальних і особистісних впливів інформаційних технологій. Її основне завдання полягає в конкретизації моральних норм з метою регулювання людської поведінки у сфері створення і використання комп'ютерних технологій. У той же час регулятивна функція інформаційної етики виявляється надзвичайно важливою. Коректне та грамотне застосування норм і принципів інформаційної етики допоможе сучасному інформаційному суспільству набути гідного цивілізаційного вигляду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Митчем К. Что такое философия техники? / К. Митчем. – М. : А-Пресс, 1995. – 149 с.
2. Слотердайк П. Критика цинічного розуму / П. Слотердайк ; пер. з нім. А. Богачова. – К. : Тандем, 2002. – 541 с.
3. Окінавська Хартія глобального інформаційного суспільства // Дипломат. вісн. – 2000. – № 8. – С. 51–56.
4. Поппер К. Открытое общество и его враги. Т. 1: Чары Платона / К. Поппер ; пер. с англ. В. Н. Садовский и др. – М. : Культур. инициатива, 1992. – 446 с.
5. Нейсбит Д. Высокая технология, глубокая гуманность / Д. Нейсбит. – М. : АСТ, 2005. – 381 с.
6. Коэн Р. Социальные последствия современного технического прогресса [Електронний ресурс] // Гуманитарная библиотека: Гуманитарная экспертиза. – Режим доступу: <http://gtmarket.ru/laboratory/expertize/6335>.
7. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования : пер. с англ. / Д. Белл ; под ред. В. Л. Иноземцева. – М. : Academia, 1999. – 661 с.
8. Масуда Ё. Информационное общество как постиндустриальное общество / Е. Масуда. – М., 1997.

9. Wiener N. The Human Use of Human Beings: Cybernetics and Society / N. Wiener. – Boston : Houghton Mifflin; 2 ed. Revised; NY: Doubleday Anchor, 1954. – 344 p.
10. Kocikowski A. Geography and Computer Ethics: An Eastern European Perspective / A. Kocikowski // Science and Engineering Ethics. – 1996. – 2 (2). – P. 201–310.
11. Floridi L. Information Ethics: On the Theoretical Foundations of Computer Ethics / L. Floridi // Ethics and Information Technology. – 1999. – 1 (1). – P. 37–56.
12. Floridi L. Information Ethics: Its Nature and Scope / L. Floridi // Computers and Society. – 2006. – 36 (3). – P. 21–36.

ИНФОРМАЦИОННАЯ ЭТИКА КАК МОРАЛЬНАЯ РЕГУЛЯЦИЯ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА

Чхеайло И. И., Чхеайло А. А.

Осуществлен этический анализ ситуации, сформированной вокруг современной фазы развития техногенной цивилизации, значительным плодом которой является информационное общество. Установлена природа морального кризиса современного информационного общества. Указано на дальнейшее развитие прикладной этики, в частности информационной, как современного направления этической мысли и типа моральной регуляции в обществе, призванной помочь современному человеку информационного общества адекватно осознать свою бытийную ситуацию.

Ключевые слова: информационное общество, техногенная цивилизация, информационная этика, глобальная этика, информационно-этическая теория, информационно-коммуникационные технологии (ИКТ).

INFORMATION ETHICS AS MORAL REGULATION OF MODERN SOCIETY

Chkheailo I. I., Chkheailo A. A.

The undoubted success of modern technology that has achieved the most impressive results in the IT industry causes genuine concern over the moral dangers to human existence among the philosophical community. The resulting is a single conceptual space of thought, in which there is a new set of problems related to the ratio of technology to human and vice versa that requires ethical reflection and ethical decisions. No coincidence that the such branches of philosophy as applied and professional ethics have become the most popular and widespread in the XX and XXI century.

However, one can hardly enjoy the success in the field of applied ethics and construct a more prosperous prognosis of its capacity to solve the deepest problems of moral rights arising as a result of new information technology challenges to man. The growth of informational saturation of modern life is inversely proportional to its spiritual and moral content.

This creates a precedent for ethical analysis of the situation developed around modern phase of technical civilization and so-called ‘Information society’ which is the most

significant outcome of this development. It is obvious that in the present situation further development of applied and informational ethics as well as the search of new solutions and approaches to understanding the nature of the processes that could enrich the very informational ethics, and most importantly, help the modern man and the Information society adequately understand their existential situation are equally important. This may contribute to the deepening of philosophical and analytical criticism of the Information Society, which should result in a new look at the essence of modern technology deprived both of the optimistic extremes and excessive fears — technophobias. Today, before our eyes, a new social and philosophical research industry is formed — information ethics as the direction of ethical thought, which covers the generation, transmission, processing, storage and consumption of information, information flows impact on social life and work of social institutions.

Information ethics as applied ethics, is not opposed to traditional moral values. It is analyzing the social and personal impact of information technology. Its main task is to specify moral norms to regulate human behavior in creating and using computer technology. At the same time, the regulatory function of informational ethics is extremely important. Correct and competent application of the principles of informational ethics will help today's information society acquire civilization worthy look.

Key words: *information society, industrial civilization, information ethics, global ethics, information and ethical theory, information and communications technologies (ICT).*

УДК 14:355

Т. О. Чернишова, кандидат філологічних наук

ФЕНОМЕН ВІЙСЬКОВОЇ РИТОРИКИ

Досліджується становлення феномену військової риторики в історії людської цивілізації, розкривається її значення в житті армії і військового колективу. Обґрунтовується, що військова риторика — наука про красномовство у військовій сфері життя суспільства з метою організувати і здійснити захист держави від зовнішньої агресії. Об'єктом військової риторики як науки можна визначити військові мовні комунікації. Предметом військової риторики є система правил організації ефективної мовної комунікації між військовослужбовцями. Військова риторика об'єднує в собі систему правил побудови мовного впливу і найзагальніші підходи щодо відповідності мови вимогам військової діяльності.

Ключові слова: *риторика, військова риторика, військовослужбовець, військова справа, вербальні комунікації.*